

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată
de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IAMANDI, IONUȚ

Șahiștii : povestiri / Ionuț Iamandi; pref. de Andrei Manolescu;
il. de Adela Silvan. - București : Eikon, 2021
ISBN 978-606-49-0481-2

I. Manolescu, Andrei (pref.)
II. Silvan, Adela (il.)

821.135.1

DTP: Claudia Popescu

Ilustrațiile acestui volum au fost realizate de Adela Silvan

Editor: Valentin Ajder

Ionuț Iamandi

Șahiștii. Povestiri

E I K O N

București, 2021

Piese

♔ Sam, copilul minune	12
♔ Anul absenței	25
♔ Călătoria	37
♔ Criză de guvern	46
♔ Café Central.....	54
♔ Dreptul la replică	60
♔ Diagrama lui Capablanca.....	67
♔ Cel mai înalt pitic din țară	73
♔ Partida lui Dumnezeu	79
♔ Transformarea	84
♔ Sculpturi, toamna	90
♔ Încă un sfert de oră	95
♔ Cercul	101
♔ Marele maestru pe Facebook.....	105
♔ Băiatul și clubul	108
♔ Șahulul.....	111

de joc

♔ Șah și fugă la Berlin	113
♔ Plictis	158
♔ Un IP pentru fugarul Spitzer.....	167
♔ Șahul ca monarhie constituțională consistentă	175
♔ Penultimele clipe ale lui Mahatma Blue	182
♔ Nea Nelu Gorgan merge la cumpărături	189
♔ Degetul lui Takekaze	194
♔ D'ale parcului.....	200
♔ La Cotul Donului	206
♔ Cinci	212
♔ Foamea de șah	218
♔ Abonatul	222
♔ Zâmbetul înfrângerii	226
♔ Zugravii.....	229
♔ Senetul	233
♔ Vernisajul.....	244

♔ Sam, copilul minune

– Sam, hai odată că întârziem, strigă Maurice după băiețelul pironit la vitrina magazinului de jucării de pe *59th Street*. Trebuie să ajungem înainte de 11.00 ca să vorbim și cu ei!

Maurice era îmbrăcat la patru ace, inclusiv cu o batistă stacojie ieșind discret din buzunarul superior al hainei. Și mai drăguț era Sam, și el la costum, unul în miniatură, ca pentru un copil de șase ani.

– Uite, tată, camionul acesta! Îl luăm, te rog? Uite ce cabină roșie are, și roți de cauciuc! Uite, are și remorcă! nu înceta Sam să se minuneze, presând cu degetul pe geamul vitrinei. Se zgâibi mai atent și icni de plăcere când văzu că în cabină, pe lângă banchetă, era și un volan.

– Sam, n-avem timp acum, ne așteaptă domnul Kenton, și ți-am spus că e un tip cam exigent!

– Dar după? Putem după simultan?

– Drăguțule, nu, că plecăm la Boston cât de repede putem. Dar îți promit că mâine la Boston căutăm un magazin exact ca ăsta, spuse Maurice, întorcându-se și luându-l pe Sam de mână. Porniră din nou pe *59th Street*. Între inerția lui Sam și alergarea pe care voia s-o imprime Maurice a rezultat o viteză normală de deplasare, altoită însă pe un mers ciudat al celor doi, făcut din mișcări iuți, dar întrerupte des.

Între stația *5 Avenue*, unde coborâseră, și *Bishop's Manor*, cum se numea cel mai important club de șah al New York-ului de la ora actuală, nu erau mai mult de cinci

sute de yarzi, dar lui Maurice i se păreau o mie. Kenton îl intimidă, cu aerul lui într-adevăr episcopal, și nu voia să fie nepunctual. Maurice se gândi că mai bine ar fi făcut dacă ar fi luat-o pe partea cu parcul, ci nu pe cea cu clădiri pe care se aflau, unde era nevoit să-și facă loc printr-un furnicar de oameni, cum i se părea lui. Când în sfârșit au intrat pe ușile mari ale clubului, amândoi au uitat însă ce îi preocupaseră până atunci. Îi năpădiră deodată un miros și o răcoare ca de muzeu, zgomotul, agitația și zăpușeala de afară dispărură ca prin minune, iar în întâmpinarea lor ieși un valet adevărat, în livrea, care făcu o mică plecăciune.

– Domnii Preston, bănuiesc, spuse el.

– Da, confirmă Maurice.

– Pofțiți pe-aici.

Sam încremenise din nou, ca mai devreme la vitrină. La baza unei scări imense, care se bifurca la un moment dat, erau două statui aurii, un leu și o gorilă, mai înalte decât un adult și lucrate în cele mai mici detalii. Tavanul era presărat cu firide și ornamente în relief, iar o mobilă discretă puncta ici și colo volutele încăperii. Primul care se dezmetici fu Maurice, care l-a luat pe Sam din nou de mână și au pornit împreună după lacheu. Ocoliră scara, iar Sam privea acum în urmă, peste umăr, la spinările musculoase ale statuiilor. În spatele scării era o lumină filtrată de un vitraliu și două uși pe care Sam putu citi: "*Chess Club*", pe cea din stânga, și "*Bishop's Manor*", pe cea din dreapta. De o parte și de alta, alte două uși care aveau sculptate în relief o pălărie cu pană, respectiv un joben, ambele vopsite în negru. Valetul deschise ușile centrale și anunță:

– Domnul Maurice Preston împreună cu fiul său, Sam Preston.

Se trase într-o parte, iar Sam și Maurice intrară într-o sală mare, la fel de somptuoasă, care avea ca notă proprie o serie de tablouri imense, agățate pe pereții din fund și

din dreapta. Tablourile înfățișau bărbați plini de prestanță, cei mai mulți în fața unor piese de șah. În mijlocul camerei înalte aproape cât două etaje erau amplasate pe trei laturi mese de șah, câte cinci pe fiecare latură. Așezați la ele, cu fața spre interiorul potcoavei create de mese, erau tot atâția bărbați impozanți, coborâți parcă din tablouri, după cum i se păru lui Sam. Cu toții îi priveau pe cei doi nou veniți, unii pufăind din țigară, alții mângâindu-și bărbile sure.

– Bine ați venit, bine ați venit! spuse un domn care ieși în întâmpinarea lor de după o perdea grea, aflată pe partea dreaptă a sălii. Era Henry Faulkner, președintele clubului. Maurice observă involuntar cât de bine se asortează batista lui de la costum cu cortina lui Faulkner.

– El este Sam Preston, copilul-minune, noua cometă a șahului american, apărută de nicăieri în Nebraska! spuse teatral Faulkner, aplecându-se spre Sam și împingându-l ușor în față.

Părinții lui Maurice se stabiliseră pe la 1900 în Lincoln, Nebraska, unde-și deschiseseră un magazin de răcoritoare și băuturi spirtoase. Le-a mers bine chiar și pe vremea prohibiției. Aici se născuse Sam, chiar în ziua în care ziarele anunțau sfârșitul războiului. Bunicul George obișnuia să joace șah cu oricine era doritor și îi călca pragul prăvăliei. Avea mereu pregătită în acest scop o măsuță într-un colț al magazinului, dar punea o condiție: fără băutură în timpul partidei, cel mult o cafea din partea casei. Bătrânul George juca chiar și singur, când n-avea mușterii; de la el a învățat Sam jocul, cu doar doi ani în urmă. Progresul a fost fenomenal. Aflase cum se mută piesele privind doar la partidele lui George. La o lună după primele lecții formale, își bătea regulat bunicul; la două luni, nu mai avea adversar în Lincoln; la șase luni, câștigase titlul de campion al statului. Ziarele scriau de băiețelul minune din Nebraska, pastorii vorbeau de el în predici, iar la începutul anului venise să îl filmeze în

Lincoln o echipă de la CBS. Au apărut și maeștri doritori să îl antreneze pe Sam, însă până acum nu reușiseră să ajungă la o înțelegere privind locul în care urma să aibă loc antrenamentul, în orașul natal al băiețelului, sau într-unul dintre marile orașe de pe coasta de est. Așa că Sam se pregătea exclusiv din cărțile de șah pe care i le cumpăraseră Maurice. Bunicul nu prea putea să îl ajute, cel mult îi ținea cartea deschisă lângă el și îi mai citea mutări din partidele reproduse în ea.

– După cum știți, Sam este într-un turneu demonstrativ care a început la Washington, a continuat la Baltimore, apoi la Philadelphia, acum a ajuns la New York, iar mâine va fi prezent la Boston.

– Astăzi, spuse un jucător aflat la prima masă a simultanului, în colțul din stânga jos al potcoavei. Era chiar domnul Kenton, rezervatul director de activități al clubului, care s-a opus inițial organizării acestui eveniment. „Copiii să stea în banca lor, clubul nu e pentru ei, iar noi nu trebuie să ne luăm după publicitatea făcută unei familii de țărânoi din Nebraska”, îi spusese el lui Faulkner. Bine, Kenton se opunea și prezenței femeilor în club, dar în această privință nu avea spor. De peste zece ani femeile sunt acceptate ca membre, în ciuda faptului că clubul se numea *Bishop's Manor*.

– Da, cum spuneți, astăzi, domnule Kenton, zise Faulkner, știu asta, am vrut să spun că mâine va fi simultanul la Boston, chiar dacă Sam și tatăl lui vor pleca de azi... Știu că au fost unele discuții în legătură cu acest simultan, adăugă după o pauză Faulkner, dar eu nu mai am nicio îndoială acum. Sam nu a pierdut nicio partidă în simultanele pe care le-a dat în orașele menționate și a lăsat doar cinci remize. Talentul de care dă dovadă la o vârstă atât de mică e confirmat. Chiar dacă nu a fost vorba de maeștri, adversarii lui au fost jucători de club titrați. Sper ca sumele strânse de el și de tatăl lui cu prilejul acestui

turneu să le fie de folos în strălucitoarea carieră șahistă care, nu mă îndoiesc, îl așteaptă pe Sam!

După ce se familiariză cu locul – ceea ce nu a durat mult – Sam începu să se foiască, deși nu se mișca din locul în care era, în fața viitorilor adversari. Nu avea nicio emoție, dăduse zeci de simultane până acum. Neliniștea îi fusese stârnită de ceva de după perdea, unde i se păru că a văzut niște dulciuri.

– Putem începe! adăugă Faulkner. A, am uitat să vă spun. După o oră, la 12.00, vom face o pauză scurtă, o ziaristă de la *Daily News* va discuta zece, maximum cincisprezece minute cu Sam și tatăl lui. Iar dumneavoastră veți avea ocazia să vă analizați mai bine pozițiile!

– Ocazie pe naiba, bombăni Kenton.

– Aș vrea doar să vă mulțumesc pentru găzduire și pentru generoasele donații, atât, și succes tuturor, spuse roșu la față și Maurice, retrăgându-se de parcă cuvintele care îi ieșeau din gură îl propulsau în spate.

Tot praful stârnit de adulți fu tăiat scurt de Sam, care, după intervenția tatălui său țâșni la masa lui Kenton și mută 1. e2 - e4. Apoi trecu rapid la următoarea și făcu aceeași mișcare. Nu încercă să dea mâna cu adversarii pentru că știa din experiența acumulată că nu ajunge la unii dintre ei, iar dacă totuși aceștia vor să o facă, trebuie să se ridice din scaune. A jucat 1. e2 - e4 la toate mesele, apoi reveni la prima, unde Kenton, când Sam a ajuns în fața lui, jucă 1... e7 - e5. 2. f2 - f4, replică scurt Sam, și fu rândul lui Kenton să se simtă intimidat. Ar fi preferat o deschidere mai liniștită, nu Gambitul Regelui. Se așternu liniștea în sală, în timp ce Sam descria cercuri din care săreau mutări centrifuge. Când un adversar n-a mai mutat atunci când a ajuns în fața lui, Sam consideră că are voie să se strecoare după perdea, unde într-adevăr pe o masă se aflau răcoritoare, cafea și dulciuri. Înșfăcă o acadea și reveni la simultan unde se mai învârti de două ori după

care, la o masă din mijloc, scoțându-și acadeaua din gură, mută și rosti:

– Mat.

Bărbații își întoarseră îngrijorați privirile către masa unde s-a produs primul dezastru, apoi își luară iar capul în mâini și începură să se gândească la propria poziție, uitându-se intermitent cât mai avea Sam până ajungea iar la masa lor. Puteau amâna un tur, dar la al doilea era deja rușinos dacă mai făceau pas din nou. De cealaltă parte, Sam imprimase simultanului un ritm susținut, părea că nici nu gândește mutările. Venea, se posta câteva secunde în fața mesei și apoi muta. Era ca un titirez fără stare. Alți doi newyorkezi, membri de vază ai clubului, ridicaseră între timp steagul alb. Apoi, de după perdea intră un fotograf, care luă câteva instantanee din timpul simultanului, și care dispăru și el fără ca titirezul să se lase perturbat, spre necazul șahiștilor bărboși.

– Ok, acum ne oprim un sfert de oră, spuse Faulkner când se făcu 12.00. Sala de jucători răsuflă ușurată, își schimbaseră părerea despre pauză.

Sam și tatăl său au fost conduși înapoi, în holul cu scara și statuile zoomorfe imense. Sam ceru la toaletă și intră pe ușa pe care era desenat în relief jobenul. Baia era la fel de mare, pe măsura sălii de joc, largă și înaltă, cu ferestre generoase care dădeau într-o stradă laterală, adiacentă la *59th Street*. La etajul doi, într-o încăpere mai mică, îi aștepta fotograful de mai devreme împreună cu o doamnă elegantă, care îl primi pe Sam plină de efuziune:

– Bună ziua, Sam, pot să îți spun pe nume? fu prima ei întrebare.

Sam se uită în ochii ei și încuviință din priviri. Pe canapea se așeză doamna, Sam și tatăl pe fotolii, domnul Faulkner, care îi însoțea, stătea în picioare, iar fotograful roia în jurul lor de parcă el ar fi fost acum șahistul care dădea simultanul. Sam își bătea picioarele din fotoliul pe

care îl ocupa pe jumătate și se uita curios la mobila încăperii. Și ea avea câteva motive zoomorfe.

– Sam, eu mă numesc Patricia și voi scrie un articol despre tine la ziar. Vom discuta împreună câteva minute și uite, îți spun de la început că sunt foarte curioasă: de ce îți place șahul? Începu doamna, punându-și un carnețel pe genunchi și un stilou culcat peste el.

– Nu știi, dădu Sam din umeri.

Ușor descumpănită, ziarista reformulă:

– Ce simți când joci șah?

– Nimic, veni răspunsul.

Dacă i-ar fi trecut roșeala de mai devreme, Maurice ar fi roșit din nou acum. Vru să intervină, dar Patricia Parker îi făcu un semn discret.

– Înțeleg, e ca și cum te-ai juca.

– Da, spuse Sam, și Maurice răsuflă ușurat în sinea lui. În sfârșit, copilul și doamna gazetar ajungeau pe aceeași lungime de undă.

– Da, dar de undeva trebuie să îți vină ideile pentru mutările bune pe care le faci. Am auzit că ești foarte bun la șah!

– Da, îmi vin, îmi vin așa, pur și simplu, a spus și Sam, atras de noul joc de a afla „unde se ascund ideile care îi vin la șah”. Parcă pe sub tablă sunt mai multe fantome de poziții care se suprapun, dar eu le văd foarte bine pe fiecare. Și foarte rapid.

– Foarte interesant, Sam, spuse Patricia Parker, încântată de răspunsul copilului.

– Și mai fac ceva, adăugă el. Mă fac că sunt în locul adversarului meu, adică îmi închipui și ce aş face eu dacă aş juca cu piesele lui.

– Foarte interesant, repetă fără să vrea ziarista, prinsă de explicațiile lui Sam care izbucniseră deodată, după startul ezitant al conversației.

– Sam, tu ai frați? Întrebă ea, ca și cum și ei i-ar fi venit o idee.

– Nu.

– Și cu cine te joci?

– Mai mult singur. Am un prieten, Bill, dar mama lui nu prea îl lasă.

– Aha, deci într-un fel și șah joci tot singur, chiar dacă cineva joacă de partea cealaltă, cu celelalte piese?

– Cam da, contează mai mult ce joc eu pentru el în mintea mea.

– Da, Sam, cred că te înțeleg. Și să nu-mi spui că șah ai învățat tot singur?

– Ba da, zise băiatul.

– Ei nu, l-a învățat bunicul, interveni Maurice, dar lui Sam nu-i pășă și probabil nici ziaristei.

– Am înțeles, deci domnule Preston, New York-ul este al treilea popas pe care faceți în turneul dumneavoastră șahist, nu-i așa?

– Al patrulea, am fost până acum la Washington, Baltimore și Philadelphia, urmează Boston.

– A, da, aveți dreptate, știam, dar am numărat greșit orașele. Ce părere aveți despre talentul lui Sam?

– Doamnă, n-aș fi crezut dacă n-aș fi văzut, deci îi bate pe toți din Lincoln și domnul guvernator a spus că trebuie să facem ceva. Îi mulțumesc că și dânsul ne-a ajutat să facem turneul ăsta, răspunse Maurice.

– Înțeleg, iar dumneavoastră v-ați lăsat deoparte toată treaba pentru a-l însoți și sprijini pe Sam.

– Da, desigur, spuse el.

De fapt, Maurice nu făcea mare lucru până să fi descoperit cât de bun era Sam la șah. Îl mai ajuta pe George la magazin, mai lucra cu jumătate de normă la o benzinărie din oraș, iar o vreme a încercat să se asocieze cu un prieten la un salon de cosmetică și frizerie, dar afacerea nu a mers cum sperase și într-un final o abandonase. Sam i-a dat însă un sens deplin existenței, îi plăcea să facă pe „impresarul” fiului său pe care îl iubea și îl admira, dar față de care începuse să simtă și un fel de respect

amestecat cu neliniște, nu înțelegea exact cum funcționează talentul lui.

– Și ce veți face, domnule Preston, pentru a spori talantul lui Sam, cum se spune la dumneavoastră?

– Da, îl voi susține cât putem, Sam nu e primul copil minune la șah, dar vă spun că totuși copiii minune apar foarte rar, o dată la o sută de ani, dacă nu chiar mai rar!

– Știu că îi doriți tot binele, ca orice părinte pentru fiul său, dar mă refer în plan practic, ce veți face? Ați spus și dumneavoastră, Lincoln pare prea mic pentru el, realist vorbind, din punct de vedere al șahului.

– A, desigur, discutăm că doi maștri la șah posibilitatea de a-l antrena, în Lincoln, dar o variantă e și pentru aici, în New York.

– Dar nu e prea mic pentru așa o schimbare?

– Doamnă reporter, să știți că e un copil matur pentru vârsta lui, iar noi vrem să îi dăm toate șansele ca să se împlinească.

– Îmi puteți spune cu cine ați discutat?

– Cu cine am discutat?!

– Cine este cel ce s-a oferit să îl antreneze, aici, la New York?

Luat așa, Maurice se gândi că nu e bine să spună cu ce maestru negociază, dar nici Patricia Parker nu insistă.

– Mai bine să vă spună el, făcu Maurice. Maestrul adică, dacă vrea să facă un anunț sau ceva asemănător.

– Da, înțeleg, spuse ziarista, care încheie ce avea de notat și părea că se gândește mai mult la discuția de mai devreme cu Sam decât la ce îi spunea Maurice.

– Sam, se întoarse ea către băiat, tu acum dai un simultan la șah, nu?

– Da, doamnă.

– Adică joci cu mai mulți adversari deodată?

– Da.

– Și ții minte toate partidele?

– Cred că da.

– Și te gândești simultan la ele?

– Da, așa mi se pare.

– Și la altceva te mai gândești?

Sam zâmbi și se uită într-o parte. Ziarista îi zâmbi și ea.

– Bine, Sam, succes la simultan în continuare! Domnule Preston, vă doresc și dumneavoastră numai bine! Aveți un fiu deosebit!

– Mulțumim, spuse Maurice.

– Mulțumim, doamnă Parker, spuse și Faulkner. Acum ne vom întoarce în sala de joc, ținem legătura!

– Da, desigur, răspunse Patricia Parker.

Unul dintre lucrurile simultane la care Sam se gândea era gura leului din hol. Porni primul spre scări, și când ajunse la ultimele trepte, se aplecă peste balustradă și apucă cu degetele colții leului. Se înfioră la gândul că leul ar putea învia, dar continua să se țină de gura lui.

– Sam, hai la partidă, îi spuse Maurice când trecu pe lângă el, părându-i-se că se repetă scena de la vitrina magazinului de jucării.

Sam se reintegră firesc în ritmul rotativ al simultanului. Acum erau mai puține mese la care trebuia să se oprească. În curând, cedară alți doi adversari, iar o partidă se încheie remiză. Cu doi pionii în minus, Kenton pufnea, își lua capul în mâini, ofta, dar rezista eroic. După încă o oră, mai opuneau rezistență doar el și alți doi jucători. Sam câștigase zece partide și făcuse două remize. Cei trei rămași cereau des suplimente de gândire. Acum, băiatul avea și mai multe ocazii de a vizita camera cu dulciuri, unde se înfruptă și dintr-o limonadă delicioasă. La un moment dat a vrut să meargă la toaletă.

– Știi unde e, îi spuse tatăl său.

În sală era liniște, ca pentru orice concurs de șah, în schimb pe hol, foștii adversari și alți invitați discutau cu voce joasă performanța lui Sam. Când acesta trecu printre ei, s-au întors și se uitau la el, curioși.